

УДК 811.161'276

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-3-16>**Олеся ПРОЦЕНКО,***orcid.org/0000-0002-0029-5078*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри мови та стилістики

Навчально-наукового інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *sonrick@ukr.net***НОВІТНЄ ПАНДЕМІЧНЕ АРГО В СОЦІАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ**

Статтю присвячено арго як соціолекту, який відображає мовно-когнітивні і соціально-політичні процеси в Україні часів проголошеної з 2019-го року пандемії, спричиненої COVID-19. Функційні та структурні особливості нововиробленого арго дозволяють визначити цю лексичну субсистему як новітній вид конспіративного мовного коду в умовах цифрового світу. Появу новітнього арго спричинено цензурою офіційних каналів комунікації в питаннях висвітлення нової хвороби. Соціальна група-носії новітнього арго має стерті національні кордони і претендує на вихід за межі групи, тобто в соціальному вимірі новітнє арго є відкритою системою комунікації і «закривається» тільки технічно від цифрового цензора. Соціальну групу формує не соціальне, а світоглядне розширення, реакція на інформаційну монополію. Цифровий формат цензури з можливостями швидкого перепрограмування і соціальна відкритість формально прихованої комунікації зумовлює нестійкість лексичного складу новітнього арго внаслідок швидкого «розтаємнення». З лексичного погляду маємо синонімічні ряди, які можна об'єднати в одну лексико-тематичну групу «вакцинація від коронавірусу SARS-CoV-2», оцінену як соціально значущу, актуальну, нестабільну. На словотвірному рівні найбільш активними є оцінні, експресивно та емоційно заряджені словотвірні способи: перифрази, гра слів, лексико-семантичний спосіб словотвору, нарощення атрибутивної лексеми. Стилістичне розгалуження арготизмів на загальноповсякденні й оказіональні демонструє широку палітру функцій новітнього арго: конспіративну, комунікативну, інформативну, розпізнавальну, світоглядну, оцінно-експресивну, ігрову, іміджотвірну функцію. Загального поширення набувають короткі та влучні авторські неологізми. Розлогі перифрази мають більший образний та оцінний потенціал і становлять основу ідіостилю. У суспільному вимірі новітнє арго свідчить про декларативність сучасної демократії, коли в соціальному дискурсі діє жорстка цензура, порушуючи права людей на свободу думки і свободу висловлення, породжуючи сегрегацію суспільства і гальмуючи розвиток наукової і суспільної думки шляхом монополізації ідей і джерел інформації.

Ключові слова: арго, конспіративний соціолект, лексика, словотвірна модель, стилістична функція, цензура, пандемія.

Olesia PROTSENKO,*orcid.org/0000-0002-0029-5078*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Language and Stylistics

Educational and Scientific Institute of Journalism

of Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) *sonrick@ukr.net***THE NEW PANDEMIC ARGO IN THE SOCIAL DISCOURSE OF UKRAINE**

The article is devoted to argo as a sociolect that reflects the linguistic-cognitive and socio-political processes in Ukraine during the proclaimed 2019 pandemic caused by COVID-19. Functional and structural features of this argo define it as the new type of secret language code in the digital world. The censorship of official channels of communication in the coverage of the new disease is causing the emergence of this argo. It is an open system of communication and "closes" only technically from the digital censor. The new argo has not national borders and claims to go beyond the own social group. The social group is formed not by social, but by ideological stratification, the reaction to the information monopoly. The digital format of censorship and the social openness of formally hidden communication is causing the instability of the lexical structure of the new argo and the rapid declassification. On the lexical level there are synonymous series that can be combined into one lexical-thematic group "SARS-CoV-2 coronavirus vaccination", assessed as socially significant, relevant, unstable. At the word-forming level, the most active are evaluative, expressive and emotional derivational models: periphrases, word game, lexical-semantic way of word formation, attributive phrases. At the stylistic level, argotisms is divided into general and occasional. The new argo performs different functions: secret, communicative, informative, recognizable, ideological, evaluative-expressive, game, image-creating functions. Short and

interesting occasionalisms become commonplace. Periphrases have greater figurative and evaluative potential and form the idiosyncrasy. On the social level, the new argo testifies to the decline of modern democracy, when social discourse is severely censored, that violates people's rights to freedom of thought and expression, segregates society and hampers the development of scientific and social thought by monopolizing ideas and sources of information.

Key words: *argo, conspiratorial sociolect, vocabulary, derivational model, stylistic function, censorship, pandemic.*

Постановка проблеми. Зміни в суспільстві, політичні події, когнітивні і поведінкові аспекти спричинюють розвиток субстандартної лексики. Арго як один із соціолектів привертає до себе увагу внутрішньомовними, структурними особливостями мовних одиниць, а також здатністю бути маркером позамовних (світоглядних, ціннісних) орієнтирів відповідної доби і соціуму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Арго вивчають з кінця 19-го століття. Проте і натепер цей соціолект термінологічно визначено нечітко: у вузькому розумінні арго трактують як лексику декласованих елементів, як субмову закритих соціальних груп. Немає єдності і в погляді мовознавців на природу арго: чи воно умовне, спеціально створене, чи виникає стихійно? (Руденко, 2019: 105).

У запропонованому дослідженні арго визначено на підставі функції: основне призначення – конспіративне, тобто арго постає як спеціально створена для втаємниченого спілкування відокремленої соціальної групи «таємна мова», а точніше специфічний словник загальнонародної мови. Тобто визначальним для арго вважаю не носія, не структурні особливості, а саме функцію мовних одиниць. Таке розуміння спирається на погляди словацького лінгвіста П. Ондруса, британця Дж. Лайтера, іспанського лінгвіста Х. Касареса, російських дослідників В. Хом'якова, В. Жирмунського, В. Хіміка, українських дослідників О. Горбача, Л. Ставицької.

Останні дослідження арго в українському просторі присвячено, зокрема, національним історичним соціолектам і типам номінування осіб в українському арго (статті і дисертація Є. Редька (Редько, 2016)). Конкретні арготизми аналізують Валерій Мокієнко (розглядає українську мову як посередника між західноєвропейським кримінальним арго і російським жаргоном) (Мокієнко, 2018: 38), Володимир Демченко (арготизми показано як джерело поповнення загальнонародної мови в її буденному варіанті) (Демченко, 2010). Леся Ставицька аналізує динаміку українських соціолектів, вважаючи їх відображенням мовної картини світу і результатом когнітивної діяльності відповідного соціуму (Ставицька, 2005). У дисертації Марини Руденко шляхом огляду європей-

ських й американських наукових студій визначено характерні особливості арго із застереженням, що оцінки, трактування і характеристики цього соціолекту ще й досі лишаються неоднозначними (Руденко, 2019: 103).

Об'єктом аналізу в моїй розвідці стало новітнє арго, використовуване в соціальному дискурсі України в період з кінця 2019 року до сьогодні, що пов'язано з диференціацією суспільної думки в питанні сприйняття й оцінки проголошеної пандемії, спричиненої COVID-19. Новітнім це арго названо через специфіку цього соціолекту в умовах сучасного інформаційного цифрового світу.

Мета статті – визначити специфіку новітнього пандемічного арго як мовного і соціального феномена.

Матеріалом дослідження стало популярне в соціальному дискурсі України 2020 – початку 2022 року усне мовлення відеоформату на ютубі, а саме: відеовипуски «ДНК – Дійсно Народного Каналу» (ведучі Жан Новосельцев і Олексій Кутєпов; 183 тисячі підписників); ютуб канал Руху Права Людини (засновник Остап Стахів; понад 73 тисячі підписників); ютуб канал журналіста Дмитра Гнапа (понад 60 тисяч підписників); ютуб канал ІНОР LINSKYI (понад 17 тисяч підписників); ютуб канал групи медичних журналістів TRIGGER MMA (ведучий Анатолій Якименко; понад 19 тисяч підписників); ютуб канал «Право в Україні» юриста Ростислава Кравця (170 тисяч підписників); ютуб канал на юридичну тематику Адвоката Болтика (288 тисяч підписників); ютуб канал Петра Сологуба (понад 16 тисяч підписників); ютуб канал Антона Гури (56 тисяч підписників); ютуб канал Ольги Яремійчук (понад 3 тисячі підписників, але висока активність як гості на інших ютуб каналах); ютуб канал США Америка Глогер (майже 3 мільйони переглядів); ютуб канал болгарського історика Пламен Пасков СССЛ («Союз Свободных и Справедливых Людей») (майже 4 мільйони переглядів). Ютуб, за найсвіжішими дослідженнями комунікаційної агенції plusone social impact, – це найбільша і найпопулярніша соціальна мережа в Україні (23,5 мільйони українських користувачів). Популярність проаналізованих ютуб каналів визначено за кількістю підписників і за активністю цитувань,

поширень в інших мережах (у фейсбуці, вайбер групах і спільнотах, телеграм каналі) відповідної соціальної групи.

Із цих джерел інформації методом випадкової вибірки було проаналізовано тексти на ковід-тематику, з яких методом суцільної вибірки виписано лексичні одиниці арготичного характеру.

Новизну дослідження визначає абсолютно новий сучасний матеріал, що дозволяє не лише описати новітнє мовне явище, а й поглибити знання про арго загалом.

Актуальність дослідження пов'язана з потребою вивчення арго як соціалекту, який в науковому описі досі зберігає багато темних плям, а також із прагматичним потенціалом новітнього арго як соціального явища, що дозволяє глибше розкрити соціально-політичні, світоглядні та поведінкові зміни в сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Поява новітнього арго спричинена нестабільністю пандемічного світу, а безпосередньо – цензуруванням неофіційних каналів комунікації. Попри законодавчо закріплене право на вільне висловлення думки і загальнодемократичні принципи сучасного життя, можна спостерігати контроль над інформаційним простором і фільтрацію контенту. Причому така цензура має не людський, а машинний характер, бо цензором виступає комп'ютерна програма, алгоритм.

Цензуру можна спостерігати, наприклад, через такі заголовки новин: «Ютуб блокуватиме весь спрямований проти вакцинації контент», «Коронавірус: Facebook і YouTube видалятимуть контент з критикою вакцинації». При цьому названі соцмережі керуються настановами Всесвітньої організації охорони здоров'я (це прописано на офіційному сайті ютуба в розділі «Правила в отношении ложной медицинской информации о коронавирусной инфекции COVID-19»), а всю альтернативну інформацію, як небезпечну, видаляють або понижують її видимість, а інформаторів-порушників блокують. Наприклад, під час написання цієї розвідки 17 січня 2022 року було заблоковано фейсбук-групу «Ліга Захисту Громадянських Прав» через неканонічне висвітлення тем примусу до медичних втручань; 21 січня 2022 року після відео про юридичну боротьбу вчителів заблоковано ютуб канал «ДНК» з ярликом «недостовірная медицинская информация». З одного боку, така позиція ютуба базується на постулаті суцільної безпеки, з іншого – призводить до видалення альтернативної інформації, а це гальмує громадські обговорення, розвиток наукових знань, пошук істини.

Оминаючи цензурні перешкоди, громадськість знаходить різні технічні і мовні способи спілкування. Так, журналісти ДНК, починаючи ефір в ютубі, далі запрошують глядачів «говорить без междустрочий правду как она есть» на каналі ДНК-відео (незалежному відеохостингу без цензури). Ведучі і гості програм використовують фільтровану мову, як кажуть, «без маркерних слів», «без кодових слів» (ДНК), «пропускаючи чи замінюючи слова» (Глогер), «езопову мову» (Пламен Пасков), з використанням засобів комічного (ІНОР LINSKYI).

Жан Новосельцев, журналіст ДНК, говорить про цензуру зі сторони ютуба, яка викликає появу своєрідного, як він називає, сленгу: «Мы живем в то время, когда вот самый свободный вещатель ютуба, он живет на самом деле в режиме цензуры. И здесь мы все как бы изоощряемся, ищем вот эти вот формулы, при которых мы можем выражать мысли, не подпадая под цензурные нападки. Интересный сленг появился, Валида Будакиду находит такие речевые обороты, которые для человека неподготовленного, с одной стороны, могут показаться нелепыми, но это делается исключительно для того, чтобы достучаться до вашего сознания, обойти цензуру» (ефір від 11.01.2022). Зважаючи на призначення таких засекречених слів, доцільніше їх визначати саме як арго.

ІНОР LINSKYI про цензуру висловлюється іронічно: «Сразу скажу, так как ютуб это требует, что я полностью поддерживаю все профильные медицинские сообщества, вот все, что бы они ни сказали, буквально все. Скажут, что нужно сделать хакари, ну что поделать, ведь это нужно, наверное, для здоровья, пойдём и сделаем»; «Не буду называть, а то ютуб обидится».

Першою яскравою особливістю новітнього арго можна назвати те, що арготизми мають на меті приховати зміст повідомлення не від людей, а від автоматичної перевірки контенту в соціальних мережах. Тому новітнє арго наближене до сленгу яскравою емоційністю, образністю, оцінністю, що арго в реальній міжособистісній взаємодії було не притаманне, бо привертало увагу невтаємничених, а отже, загрожувало прямому призначенню арго – лишатися непоміченим. Конспіративну функцію у випадку технічного цензора можуть реалізувати і колоритні одиниці, головне – оминати конкретні заборонені лексеми. У випадку віртуальної взаємодії головним завданням арго стає висловитися, оминувши вразливі з погляду цензури відповідних онлайн-ресурсів слова, але при цьому донести до своєї цільової аудиторії емоційно насичений, з яскравою авторською оцін-

кою текст. Арготизми ситуативно переходять у сленг тієї ж соціальної групи, тобто в умовах цензурованого каналу комунікації ці лексеми виконують втаємничувану функцію (є арготизмами), а за межами цензурованих ефірів – виражальну (експресивно-оцінну), самовиражальну, розважальну функції (є сленгом).

Друга особливість новітнього арго – стерті національні кордони соціальної групи, яку обслуговує цей соціолект. Як кажуть самі мовці, світ сьогодні поділився не за національним, не за політичним, не за мовним, не за економічним, не за релігійним принципом, а «світ поділився за ознакою: людина ти чи ні, на стороні добра ти чи на стороні зла» (Ольга Яремійчук); кордон сьогодні відділяє «мисляче людство, яке ідентифікує себе як вільну людину» (Олексій Кутєпов); йде «битва за здравый смысл» (Пламен Пасков).

Соціальну групу, яку обслуговує новітнє арго, в інформаційному просторі іменують «ковід-дисидентами», «антивакцинаторами». Самі представники цієї соціальної групи вважають себе «законослухняними», протиставляючись так званим «постановослухняним», бо апелюють до Конституції як Основного Закону та інших законів України, тоді як офіційна позиція керується постановами Кабміну, що суперечить принципу верховенства права і визнано незаконним у цілій низці судових рішень (зокрема, Рішення Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020 про невідповідність Конституції України окремих положень постанови Кабінету міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»; Постанова іменем України у справі № 296/9104/203/296/353/21 від 27 січня 2021 р., м. Житомир; Рішення іменем України у справі № 530/75/21, номер провадження 2-а/530/4/21 від 12.04.2021 р., Зінківський районний суд Полтавської області; Рішення іменем України у справі № 501/4438/21 2/501/1535/21 від 20 грудня 2021 року, Іллічівський міський суд Одеської області; Рішення Тернопільської обласної ради від 10 листопада 2021 року № 361 м. Тернопіль та ін.).

Таким чином, носії новітнього арго спираються теж на офіційні канали інформації. Тому можна говорити про формування новітнього арго як прояв не соціальної стратифікації, а світоглядного розмежування суспільства, як реакцію на інформаційну монополію, коли позицію ВОЗ на державному рівні трансльовано як єдино правильну і єдино можливу світоглядну і поведін-

кову позицію. Новітнє арго описує нову соціальну групу – доволі широку, не обмежену національними чи державними кордонами, яка виробляє секретний мовний код для самозахисту (від цензури, від тиску до медичного примусу, від репресій) і для самоідентифікації. Це засвідчує сегрегацію сучасного суспільства, зокрема, за ознаками «згодний з офіційною думкою» / «інакодумець», вакцинований / невакцинований.

Оскільки національні кордони стерті, то з мовного погляду в поле зору цього дослідження потрапили арготизми українською і російською мовами. Українськомовні арготизми постають як місцевий говір, а російськомовні – як говір, націлений на міжнародну аудиторію, і як мовлення іноземців, що беруть участь в обговореннях на українську аудиторію.

Новітнє арго з тематичного погляду представлено такими синонімічними рядами:

Епідемія, пандемія – *пландемія, нова релігія; это все.*

Коронавірус, COVID-19 – *барановірус, бананофікус, модна хвороба, міккімаус-19, новітній божок, ідол новітньої релігії; это самое заболевание, проблема, определенная болезнь, страшная болезнь, главная болезнь, самая главная болезнь, модная хворь, эта болезнь, угрозы здоровью, вот это все, проблема, с которой мы боремся два последних года.*

Нові штами вірусу – *новые виды козявок, о которых они рассказывают.*

Вакцинація – *обов'язкова процедура, модна процедура, жижицація, уколїзація, ініціяція, примус, вколєння, рішення, експеримент, експериментальна генна терапія, медичний терор, новітні причастя, єдиний вихід, давай-давай, овцинація; принудительное мероприятие, процедура, волшебная процедура, определенная процедура, это, решение, обязательная реальность, глобальное насильственное действие, организованное политическое административное действие, процесс на букву В, спасительное действие; процедура, за которую все ратуют; принудительное проведение процедуры.*

Вакцинувати – *проініціювати; наносит добро.*

Вакцинуватися – *ширанутися/ширятися, бути під серйозним примусом, зробити це, здійснити антропологічний стрибок, ініціюватися, приймати причастя; сделать все мероприятия, сделать это.*

Ревакцинація (бустер), ревакцинуватися – *підзарядитися, регулярно причастя, знову піддатися діям; получит по третьему разу.*

Вакцина – елексир, ширка, жижа, вітамінка, модна жижа, модний укольчик, знаменитий курячий бульйончик; метка, новая высокотехнологическая продукция, этот продукт, эта самая жидкость, то самое вещество, чудесный ингредиент.

QR-код, сертифікат про вакцинацію, паспорт вакцинації – курячий код, баранячий сертифікат, ветеринарний паспорт, мітка; куриный код.

ПЛР-тест – тест на три букви.

Вакциновані – ініційовані, вколени, ініційовані до нового світового порядку, вірні ідолу міккімаусу-19, суспільство ініційованого сталого рабовласництва, люди, які були під примусом; люди, які піддалися; люди, які піддалися діям; люди, які побігли і сказали «давай-давай»; той, хто повірив пропаганді; обработанные.

Невакциновані – неініційовані, дисиденти міккімаусу-19, атеїсти міккімаусу-19; той, хто зайняв чітку і тверду позицію.

Розробники вакцини – новітні жижезносні науковці; мастера и колдуньи противоестественных действий.

Усі ці синонімічні ряди представляють лексико-тематичну групу «вакцинація від коронавірусу SARS-CoV-2», що дозволяє говорити про актуальність саме цієї теми в соціальному дискурсі і про проблеми зі свободою висловлення саме в обговоренні цієї теми.

Новітнє аргументоване представлено такими словотвірними типами:

Перифрази: нова релігія, нові регулярні причастя, новітні жижезносні науковці, суспільство ініційованого сталого рабовласництва, здійснити антропологічний стрибок, новітній божок, ідол новітньої релігії, ініційовані до нового світового порядку; мастера и колдуньи противоестественных действий, новая высокотехнологическая продукция та ін.

Полісемія: багатозначний займенник *це, это*, яким позначають пандемію, конкретну хворобу, вакцинацію; *мітка, метка* – у значенні вакцина і паспорт вакцинації.

Гра слів: *бананофікус, барановірус* (співзвучне до *коронавірус*), *пандемія* (обігрування паронімічного першого компоненту пан- / план-, що дозволяє внести у значення слова оцінний компонент: пандемія є планованою, це чийсь лихий задум); *наносить добро* (трансформація фразеологізму шляхом накладання «наносить вред, ущерб» і «делать добро»: внаслідок нетипової сполучуваності вислів набуває іронічно-негативного значення); *курячий / куриный код* (паронімічне обігрування абревіатури QR-код); *тест на*

три букви (трансформація фразеологізму «слово на три букви» шляхом переосмислення евфемізму до нецензурної лексеми; у такий спосіб негативне забарвлення вихідного фразеологізму перенесено на новостворену мовну одиницю).

Афіксація (книжні та зменшено-пестливі суфікси): *жижезація, уколізація, овцинація, укольчик, вітамінка*.

Основоскладання (не як самостійний засіб, а як модель для гри слів): *барановірус, бананофікус, пандемія*.

Еліпсис: «*Мужичок три рази під примусом організував собі [що?]*», «*Бачимо, що якраз там, де більше [чого?], там і більше люди страждають*», «*Людина вирішила тричі зробити собі [що?]*»; «*получить [что?] по третьому разу*» (випущено маркерні слова «вакцина», «щеплення»).

Нарощення атрибутивною оцінною лексемою: *баранячий / ветеринарний сертифікат; модна / головна / найголовніша / страшна хвороба; обов'язкова / модна / волшебная процедура*.

Запозичення з інших соціолектів: *ширка* (сленгове значення «наркотики»), *ширятися* (від сленгового «вживати наркотики»).

Лексико-семантичні новотвори (денотативна полісемія): *жижа* (у значенні «вакцина» – ймовірно, від вихідного значення «в'язка густа рідина»; «суміш», зафіксованого у тлумачному словнику Ушакова); *дисиденти міккімаусу-19, атеїсти міккімаусу-19* (лексеми *дисиденти, атеїсти* зберігають своє ядерне значення, але застосовані до нового денотата).

Лексико-семантичні новотвори (родо-видові заміни): *процедура, мероприятие* (у значенні «вакцинація»), *хвороба* (у значенні «ковід»),

Лексико-семантичні новотвори (метафоризація): *ініціація* (у значенні «вакцинація» – від «обряд, який знаменує перехід на новий щабель розвитку в рамках якої-небудь соціальної групи або містичного суспільства»), *причастя* (у значенні «вакцинація» – від «головне таїнство, основа літургії, символічний обряд»), *мітка* (від «знак, зроблений на кому-, чому-небудь»), *вітамінка* (в іронічному значенні як те, що ніби корисне і безпечно).

Морфолого-синтаксичні новотвори: *давай-давай* (як іменник у значенні «вакцинація»), *это* (як іменник у значенні «вакцинація / пандемія / ковід»).

Деривація: *ініційовані, неініційовані* (від *ініціація* в новому метафоричному значенні цього слова).

Лексико-синтаксичний спосіб словотвору: *міккімаус-19* (зрощення імені мультгероя і частини абревіатури COVID-19).

Усічення: *процесс на букву В*.

Зі стилістичного боку можна говорити про загальне арго і про okazіональне арго. Якщо перше демонструє мовні одиниці з постійною номінацією і широко вживані (*жижжа, ширка, укольчик, модна хвороба, модна процедура, бананофікус, барановірус, пандемія, баранячий сертифікат, овцинація, експеримент, курячий код, куриный код*), то друге є проявом індивідуального стилю мовлення окремих представників відповідної соціальної групи.

Наприклад, своє okazіональне арго болгарський політик, історик Пламен Пасков називає «езопова мова». Цьому конспіративному ідіостилю притаманні перифрази книжного характеру, оцінність яких зосереджена в прямому значенні лексем-складників: *глобальное насильственное действие, организованное политическое административное действие, противоестественные действия* (вакцинація), *новая высокотехнологическая продукция* (вакцина).

Медик ІНОР LINSKYI грає роль некомпетентного (порівняно з політиками-творцями пандемічних норм і правил) в питаннях медицини. Його ідіостиль базований на засобах комічного. Відеоролики на ютубі цього користувача обрамлено іронічним зверненням до аудиторії допомогти розібратися в питанні: *«Друзья, обращаюсь за помощью. Помогите ответить на эти вопросы, пишите в комментариях. Потому что не хватает знаний»*. Використано на перший погляд нейтральні конструкції, які насправді прочитуються «навпаки» (прийом іронії, лапкування): *«Больницы забиты людьми, которые болеют определенной болезнью», страшная болезнь, главная болезнь, угрозы здоровью* (про ковід), *спасительное действие* (про вакцинацію). Широко вживано багатозначний займенник *это* (*когда это все началось; возникла эта болезнь; вот это все*). Мовець часто вдається до гротеску (наприклад, медичну процедуру вакцинації подано як послугу на рівні перукарських послуг, які можна надавати на вокзалах під керуванням не медиків, а політиків і власників фармкомпаній; свою слухняність у питанні вакцинації мовець стверджує обіцяною зробити навіть характері, якщо скажуть, що це треба для здоров'я).

Ще один яскравий ідіостиль спостерігаємо в Ольги Яремійчук, чиє мовлення має бароковий (оксиморонний) характер, де величність і серйозність поєднано з декоративною пишністю, книжне (переважно культурологічні поняття: *релігія, божок, суспільство сталого рабовласництва, ініціація, причастя, ідол, новітній*)

з розмовним (*міккімаус, укольчик, курячий код, жижиносні*): *«Постала нова релігія: новітній божок міккімаус-19 панує у світі»; «Ми всі маємо плавно перейти в суспільство ініційованого сталого рабовласництва, коли кожен буде мати свій курячий код, буде приймати регулярно причастя у вигляді модного укольчику»; вірні ідолу міккімауса-19; новітні жижиносні науковці*.

Такі загальні й okazіональні арготизми дозволяють визначити багатофункціональність новітнього арго. Конспіративну функцію можна визначити як дефінітивну для цього соціолекту. Проте не менш важливими є репрезентативна (розпізнавальна) функція (упізнавання «своїх»), комунікативна функція (як засіб передачі інформації), світоглядна (віддзеркалює концептуальну картину світу мовців), оцінно-експресивна функція (усі арготизми емоційно насажені, виражають оцінку мовців), ігрова функція (гра слів на словотвірному рівні), іміджотвірна функція (засіб для творення ідіостилю).

Ще одна особливість новітнього арго – претензія на відкритість. Тобто якщо традиційно арго розглядали як мову закритої соціальної групи, то сьогоденнє арго якраз навпаки тільки технічно «приховує» свій задум, зміст, тоді як у соціальному плані бажає охопити якнайширшу аудиторію, переконати опонентів і закликати їх на свій бік.

Можна прогнозувати нестійкість новітнього арго з огляду на очікуване перепрограмування цензурованих каналів на вироблений конспіративний словник («розтаємнення»), що підштовхне соціальну групу незгодних із офіційно проголошеною позицією витворювати нові арготизми як захист від цензури.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**.

По-перше, суто мовні. Суспільно-політичні події двох останніх років породили новий пандемічний соціолект, основне призначення якого – приховати заборонений цензурою окремих каналів комунікації зміст шляхом невживання чи заміни маркерних слів. Соціальна група-носій цього новітнього арго має стерті національні кордони і претендує на вихід за межі групи, тобто в соціальному вимірі новітнє арго є відкритою системою комунікації і «закривається» тільки технічно від цифрового цензора. Соціальну групу формує не соціальне розшарування, а реакція на інформаційну монополію. Цифровий формат цензури з можливостями швидкого перепрограмування і соціальна відкритість формально прихованої комунікації зумовлює нестійкість лексичного складу новітнього арго внаслідок швидкого «роз-

таємниченнє». З лексичного погляду маємо синонімічні ряди до домінант-«табу»: пандемія (епідемія), ковід, (ре)вакцинація, вакцинувати, вакцина, вакциновані, невакциновані, сертифікат вакцинації, виробники вакцини, – що можна об'єднати в одну лексико-тематичну групу «вакцинація від коронавірусу SARS-CoV-2», оцінену як соціально значущу, актуальну, нестабільну. На словотвірному рівні найбільш активними є перифрази (нелаконічний спосіб номінації, на відміну від класичного аргю), гра слів, лексико-семантичний спосіб словотвору, нарощення атрибутивною лексеєю – це, як бачимо, оцінні, експресивно та емоційно заряджені словотвірні способи. Зі стилістичного погляду новітні арготизми бувають загально-вживані й оказіональні. Це демонструє широку палітру функцій новітнього аргю: конспіративну, комунікативну, інформативну, розпізнавальну, світоглядну, оцінно-експресивну, ігрову (розва-

жальну), іміджотвірну. Загального поширення набувають короткі та влучні авторські неологізми. Розлогі перифрази мають більший образний та оцінний потенціал і становлять основу ідіостилю.

По-друге, суспільні висновки дослідження. Ми свідки того, як оголилася декларативність демократії, коли в соціальному дискурсі діє жорстка цензура, порушуючи права людей на свободу думки і свободу висловлення, породжуючи сегрегацію суспільства і гальмуючи розвиток наукової і суспільної думки шляхом монополізації ідей і джерел інформації.

Перспективно було б глянути на новітнє аргю з позицій тих, хто стоїть за межами соціальної групи-носія цього новітнього соціолекту: з позиції владного дискурсу і з позиції прихильників карантинних обмежень і вакцинації. Ще одним можливим напрямком дальших досліджень може бути міжкультурне порівняння новітнього аргю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демченко В. Аргю як органічний елемент повсякденної української мови. *Дивослово*. 2010. № 5. С. 34–37.
2. Мокієнко В. Українське аргю як джерело російського жаргону. *Українське мовознавство*. 2018. Вип. 1. С. 37–51.
3. Редько Є. О. Типи і способи номінування осіб в українських арготичних системах. Дніпропетровськ, 2016. 296 с.
4. Руденко М. Ю. Аргю, жаргон і сленг у європейському й американському мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження. Слов'янськ, 2019. 270 с.
5. Ставицька Л. О. Аргю, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.

REFERENCES

1. Demchenko V. Arho yak orhanichnyi element povsiakdennoi ukrainiskoi movy [Argo as an organic element of everyday Ukrainian languages]. *Dyvoslovo*. Kyiv, 2010. Nr 5, pp. 34–37 [in Ukrainian].
2. Mokiienko V. Ukrainiske arho yak dzherelo rosiiskoho zharhonu [Ukrainian argo as a source of Russian jargon]. *Ukrainian Linguistics*. 2018. Nr 1, pp. 37–51 [in Ukrainian].
3. Redko Ye. O. Typy i sposoby nominuvannia osib v ukrainiskykh argotychnykh systemakh [Types and Ways of Nominating Persons in the Ukrainian Argot Systems]. Dnipropetrovsk, 2016. 296 p. [in Ukrainian].
4. Rudenko M. Yu. Arho, zharhon i slen h u yevropeiskomu y amerykanskomu movoznavstvi: istoriia i suchasnyi stan doslidzhennia [Argo, jargon and slang in European and American Linguistics: History and Modern State of Research]. Sloviansk, 2019. 270 p. [in Ukrainian].
5. Stavytska L. O. Arho, zharhon, slen h: Sotsialna dyferentsiatsiia ukrainiskoi movy [Argo, jargon, slang: Social differentiation of Ukrainian language]. Kyiv: Krytyka, 2005. 464 p. [in Ukrainian].